

Pallisses i Rectoria de Greixer

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Al lloc de Gréixer
Emplaçament A la falda del Moixeró dominant la vall del riu Gréixer. C.40124
Pk.3'9 a l'esquerra hi ha la pista.
Alçada: 1102

Coordenades:

Latitud: 42.28515
Longitud: 1.84877
UTM Est (X): 405084
UTM Nord (Y): 4682079

Classificació

Número de fitxa 08099-250
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Popular
Segle XIV-XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Varis propietaris

Fitxes associades:

[Sant Andreu de Gréixer](#)
[Essenser de Sant Andreu](#)
[Gréixer](#)

[Cal Josepó de Gréixer](#)
[Ca la pastora de Gréixer](#)

Autoria de la fitxa Pere Cascante i Torrella

Descripció

Les pallisses corresponen amb un gran cos rectangular compost de planta baixa i primer pis i cobert amb teulada a dues vessants amb el carener paral·lel a la façana principal formant un gran voladís. A la planta baixa hi existeix una cambra de més de 16 metres de longitud coberta amb volta de canó apuntada que correspon amb les quadres i que s'hi accedeix per dues portes obertes en cada extrem coronades per maó pla. La cambra està il·luminada per quatre finestres de les mateixes característiques que les portes. El paviment és de còdols de riu disposats de cantó i al seu centre hi ha una canaló que recolliria els excrements dels animals atès que aquest àmbit era utilitzat com a quadra.. Damunt seu hi ha les pallisses hi han 5 arcs de mig punt amb les dovelles de pedra rogenca mal treballades i escairades. Aquest cos s'empra com a apartaments. Adossat a l'extrem est hi ha una altra casa de planta baixa, un primer pis i golfes amb la presència d'una eixida descoberta a sota teulada i separada per un pilar quadrat que sosté el carener de la coberta. Era denominada com a "casa de dalt". La rectoria es situa a la part sud del nucli al costat del camí d'accés a l'església de Sant Andreu. Està formada per un cos rectangular de planta baixa, pis i golfes coberta amb teulada a dues vessants amb el carener perpendicular a la façana principal orientada a sud i amb un ràfec de dues filades de teula girada i maó pla. La distribució de les obertures amb un predomini del massís respecte el buit s'organitza amb una porta coronada per llinda de fusta a nivell de planta baixa, dues finestres al pis principal i dues darreres a les golfes coronades per arcs de descàrrega amb les pedres disposades a sardinell. A la façana est hi han dues obertures a cada planta de petites dimensions de la mateixa tipologia que les de la façana principal i se n'aprecien dues més paredades. La façana nord i oest no tenen cap obertura. L'aparell és de maçoneria de pedra mal treballada i escairada, unida amb argamassa de calç i disposats en filades més aviat irregular de pedra rogenca. Tan sols són en pedra picada les cantonades i muntants de les obertures. Darrere la casa gran hi ha un altre edifici o pallissa composta per una planta baixa i coberta amb teulada a dues vessants amb el carener perpendicular a la façana principal orientada a sud i sostinguda per un pilar de pedra a la part central. Està emprat com a segona residència. Encara existeixen les ruïnes d'una quarta casa avui desapareguda i coneguda com a Ca la Pastora. Completa el conjunt una font a sota de l'església amb una pica de pedra buidada en un sol.

Observacions:

El conjunt està perfectament restaurat, conservat i harmonitzat amb l'entorn. A la casa Gran i cal Josepó s'hi evidencien els elements originaris a la banda nord amb estructures de planta quadrada compostes per planta baixa i dues plantes pis amb aparell regular de pedra picada ben desbastada. Aquestes construccions de provable origen medieval van ser ampliades i engrandides al segle XVIII amb grans cossos orientats a migdia i amb galeries i balcons de fusta aixoplugades per grans voladissos. Aquestes construccions reuneixen les característiques arquitectòniques de les masies de muntanya tant de la zona de Brocà amb la casa de Cal Companyó o la de Rotllant i Vilella com a Gavarrós. La casa gran presenta una disposició arquitectònica en la seva façana que ens recorda molt a l'edifici del Palau de Bagà ja que corresponen al mateix període. Pel que fa a la rectoria i les quadres ja són edificacions més modernes damunt d'una base més antiga. El conjunt està perfectament pels seus propietaris seguint els criteris i l'estil del lloc que hom el considera com un paratge de gran bellesa dins del Parc Natural del Cadí Moixeró.

Història

El nucli de Gréixer aniria lligat amb les esglésies de Sant Nazari i sobretot sant Andreu. Es documenta en temps del prevere Daguí, una petita cel·la que passà a dependre de Ripoll. En l'acta de consagració del monestir de Sant Llorenç prop Bagà al 983 s'hi fa esment i en un document del 949 el bisbe Rodolf d'Urgell, dona al monestir de Sant Llorenç un mas amb un molí i amb quatre peces de terra i dues vinyes situat dins el comtat de Cerdanya a la vall de Brocà a les rodalies de Bagà i al riu de Gréixer. "Et est in ipso manso, cum ipso molino et cum quatuor precias de terra et duas vineas, in comitatu Ceritaniense in valle Brocanense, in apendicum Bagada ad ipso rivo Garaeixer.". Aquest referència va ser localitzada per Mn. Serra i Vilaró en els documents de ACA. Monacals d'Hisenda, Vol 801 i publicat a les baronies de Pinós i Mataplana. Afrontava amb Coma de Calls, figuera qui est ad ipsum, in via qui pergit de Portella i in loco ubi vocatur Pujol". Aquestes afrontacions són perdudes llevat de la Portella que seria el camí ral de coll de Jou. Entendríem com a Gréixer la zona esmentada i també la casa de Cal tinent i el molí de Rigoreixer que ja ens apareix i que s'ha pogut localitzar darrere l'estret de Malgrau. Posteriorment el lloc de Gréixer ens apareix citat nombroses vegades en els documents de les baronies de Bagà. Coneixem un fogatge de 1385 a través d'un cobrador de focs el qual esmenta un total de 4 focs a la parròquia de Gréixer i altres tants al lloc anomenat el Bac per valor d'un florí. Cada foc equivalia amb una llar o casa que hi podia haver entre 4 o 5 persones. Aquesta xifra ens coincideix amb les cases que hi ha al nucli. El lloc del Bac es podria referir a la vaga de Millarès, cal tinent o molí. . També apareix esmentat sovint a la documentació baganesa. Per una banda de 1346 en data un inventari fet en una de les cases que ens dona entendre com estaven distribuïdes i quants objectes hi havia. Els inventaris corresponen en documents de molta importància per saber els objectes i pertinences que hi havia en cada llar. En el cas de la baronia de Pinós en conservem nombrosos tant de cases de Baga a com també de Gréixer. Deu anys més tard s'esmenta "adobar lo pont de Greixa" relacionat amb un dels ponts esmentats a les fitxes 141 i 1433. També es té constància en documents posteriors i de 1666 el lloc de Gréixer juntament amb Millarès, Escriu i Hospitalet en temes relacionats amb les pastures. Consta que fixaven el nombre de bestiar que podien tenir els masos de Millarès, Greixa, Escriu i Hospitalet i també el temps que el bestiar de la vila es podia estar en aquests masos quan anava a pasturar a la muntanya comuna. Al llarg del segle XVIII degué patir algunes reformes com ho testimonien la llinda d'alguna de les seves cases coincidint en un període de bonança. Gràcies a la documentació facilitada per Mª Gràcia Ponça, propietària de cal Josepó, sabem que a la Casa Gran per exemple entre el 1878 i 1928 hi van habitar una colla de famílies abans que fos adquirida pels Ponça els quals en foren rics propietaris que compren la finca de Gréixer que incloïa Escriu i la Font de Faig per a l'explotació ramadera i de la fusta.

Bibliografia

BOLÓS MASCLANS, J; PAGÈS, M (1996). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p- 74 i 182. CABALLE CANTALAPIEDRA, FRANCESC (2009). Les empremtes del camí ral de Bagà. Associació Medieval de Bagà. SERRA I VILARÓ, JOAN (1989). Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Vol II i III. VILADÈS LLORENS, RAMON (1996). Les muralles de Bagà al segle XIV. Àmbit de Recerques del Berguedà. Informació inèdita cedida per Gràcia Ponça.

